

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosa
mint OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus

JELENTÉSE

az AJB-398/2024. számú ügyben
a Hajdú-Bihar Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet látogatásával
összefüggésben

Előadó: dr. Deák-Kondákor Dóra
dr. Mézes Norbert

Érintett szerv: Hajdú-Bihar Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet

2024.

**Az alapvető jogok biztosa mint OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus
Jelentése
az AJB-398/2024. számú ügyben**

Előadó: dr. Deák-Kondákor Dóra

1. Az eljárás megindulása

Magyarországon a 2011. évi CXLI. törvény hirdette ki az Egyesült Nemzetek Szervezetének Közgyűlése által 2002. december 18-án elfogadott, a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyvét (a továbbiakban: Jegyzőkönyv). A Jegyzőkönyv 1. cikke szerint annak célja egy olyan rendszer létrehozása, amelyben független nemzetközi és nemzeti testületek – a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzése céljából – olyan helyszínekre látogatnak el rendszeresen, ahol embereket fosztanak meg a szabadságuktól.

A Jegyzőkönyv 3. cikke alapján minden részes állam belföldi szinten létrehoz, kijelöl vagy fenntart egy vagy több látogató testületet (nemzeti megelőző mechanizmus, a továbbiakban: NMM) a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megakadályozása érdekében.

A Jegyzőkönyv 4. cikke értelmében minden részes állam köteles lehetővé tenni a látogatásokat a joghatósága és ellenőrzése alatt álló bármely helyen, ahol az embereket valamely állami hatóság utasítására, kezdeményezésére, hozzájárulásával vagy elfogadásával megfosztják vagy megfoszthatják személyes szabadságuktól (fogvatartási helyek). Az NMM látogatásainak célja az, hogy szükség esetén megerősítsék az említett személyek védelmét a kínzással és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmóddal vagy büntetésekkel szemben.

Magyarországon 2015. január 1-jétől nemzeti megelőző mechanizmusként az alapvető jogok biztosa jár el, aki e feladatának teljesítése során a fogvatartási helyeken a szabadságuktól megfosztott személyekkel való bánásmódot beadvány és alapvető joggal összefüggő visszasság hiányában is rendszeresen vizsgálja.¹

1.1. A látogatás helyszínének kiválasztása

Az NMM 2021. július 14-én Hajdú-Bihar Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézetben (a továbbiakban: Intézet) COVID-fókuszú látogatást tett, amely során ellenőrizte a járvány megelőzése érdekében tett intézkedéseket és a fogvatartottak látogatófogadását kiváltó kapcsolattartási módokat. A vizsgálat kitért a személyi állomány és a fogvatartottak számára biztosított védőfelszerelések használatára és a személyes higiéné körülményeire.

Az NMM ajánlásainak megvalósulását és az intézkedések hatékonyságát utánkövető (follow-up) látogatások lefolytatásával ellenőrzi².

Az említett jogkör alapján, az alapvető jogok biztosa a nemzeti megelőző mechanizmus feladatkörében eljárva 2023. március 21-én utóvizsgálatot végzett a Hajdú-Bihar Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézetben (a továbbiakban: Intézet).

A koronavírus-járvány enyhülésével az NMM utóvizsgálatának célja a fogvatartottak napi elfoglaltságának, a személyes látogatófogadás újraindulásának és a járvánnyal szembeni további védekezés érdekében tett intézkedések monitorozása volt.

¹ Lásd az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXLI. törvény 39/A. §-át, valamint a 39/B. § (1) bekezdését.

² Analytical self-assessment tool for National Prevention Mechanisms (NPM) 24-26. pont.

https://www2.ohchr.org/english/bodies/cat/opcat/docs/analyticaltoolsnpm_en.doc

Ezt követően az alapvető jogok biztosa a nemzeti megelőző mechanizmus feladatkörében eljárva 2023. november 16-án újabb vizsgálatot végzett a Hajdú-Bihar Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézetben a korábbi jelentés kapcsán ígért intézkedések ellenőrzésére, illetve a téli fogvatartási körülmények megfigyelésére.

1.2. A nemzeti megelőző mechanizmus hatásköre

A Jegyzőkönyv 4. cikke értelmében fogvatartási helynek minősül bármely olyan hely, ahol az embereket valamely állami hatóság utasítására, kezdeményezésére, hozzájárulásával vagy elfogadásával megfosztják vagy megfoszthatják személyes szabadságuktól. Ugyanezen cikk 2. pontja szerint a szabadságelvonás mindennemű fogva tartást vagy bebörtönzést jelent, valamint egy személy elhelyezését olyan állami vagy magántulajdonú, őrizetbe vételi környezetben, amelyet az illető valamilyen bírói, közigazgatási vagy más hatóság utasítására önként nem hagyhat el.

Az Intézet a Jegyzőkönyv 4. cikke szerinti fogvatartási helynek minősül, ezért az NMM vizsgálati hatásköre fennáll.

1.3. Az érintett alapvető jogok

- A jogállamiság elve és a jogbiztonság követelménye: „Magyarország független, demokratikus jogállam.” [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés];
- A kínzás, embertelen, megalázó bánásmód vagy büntetés tilalma: „Senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgátságban tartani.” [Alaptörvény III. cikk (1) bekezdés];
- A családi élethez való jog: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. A véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezési jog gyakorlása nem járhat mások magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével.” [Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdés].

1.4. Az alkalmazott jogszabályok, állásfoglalások, iránymutatások

Nemzeti jogforrások

- Alaptörvény;
- 2011. évi CXI. törvény az alapvető jogok biztosáról (a továbbiakban: Ajbt.);
- A veszélyhelyzet ideje alatt egyes büntetés-végrehajtási szabályok eltérő alkalmazásáról szóló 6/2023. (II. 21.) BM rendelet;
- a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet [a továbbiakban: 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet].

Nemzetközi források

- Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának az európai börtön szabályokról szóló CM/Rec (2006) 2. sz. ajánlása (a továbbiakban: Európai Börtön szabályok);
- A CPT 2. általános jelentése [CPT/Inf (92) 3];
- A CPT 9. általános jelentése [CPT/Inf (99) 12];
- A CPT 11. általános jelentése [CPT/Inf(2001)16].

1.5. A látogatás célja

Az NMM 2023. évi látogatására való tekintettel az utóvizsgálat az alábbi szempontok ellenőrzésére összpontosult:

- az egészségügyi és pszichológiai ellátás biztosítása a fogvatartottak és a dolgozók számára;
- a látogatófogadás újbóli engedélyezésének körülményei, a fertőzés megelőzése érdekében alkalmazott intézkedések a személyes látogatások során;
- a kapcsolattartás más formáinak (telefon, Skype, levelezés) biztosítása;
- a téli fogvatartási körülmények;
- a személyzet munkavégzési körülményei.

1.6. A látogatás módszere

Az NMM látogatásainak célja a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódok vagy büntetések megelőzése.

Az Ajbt. 39/B. § (2) bekezdése értelmében a nemzeti megelőző mechanizmus – a 21. § (1) bekezdésében foglaltak mellett – a vizsgálata során adatokat, felvilágosítást és iratmásolatokat kérhet a vizsgált hatóságtól a fogvatartási helyek számáról és földrajzi helyéről, valamint a fogvatartási helyeken lévő, szabadságuktól megfosztott személyek számáról, a velük való bánásmódról és fogva tartásuk körülményeiről. Az Ajbt. 39/B. § (3) bekezdése szerint a helyszíni ellenőrzés során a nemzeti megelőző mechanizmus

- a fogvatartási helyekre és a vizsgált hatóság egyéb helyiségeibe korlátozás nélkül beléphet,
- a fogvatartási helyek számára és földrajzi helyére, valamint a fogvatartási helyeken lévő, szabadságuktól megfosztott személyek számára, a velük való bánásmódra és fogva tartásuk körülményeire vonatkozó összes iratba korlátozás nélkül betekinthes, azokról kivonatot és másolatot készíthet,
- a vizsgált hatóság munkatársát és a szabadságától megfosztott személyt, valamint bármely ott tartózkodó személyt meghallgathat.

Az Intézet látogatása során a látogatócsoport tagjai a vezetőség tagjaival és a fogvatartottakkal készítettek interjúkat. Megtekintették az Intézet zárkáinak állapotát, fényképfelvételeket készítettek és betekintettek a vonatkozó iratokba.

1.7. Szankció tilalma

A Jegyzőkönyv 21. cikke értelmében semmilyen hatóság és tisztviselő nem rendelhet el, nem alkalmazhat, nem engedélyezhet, és nem tűrhet el semmilyen személy vagy szervezet elleni szankciót, ha az illető a nemzeti megelőző mechanizmussal akár valós, akár hamis információkat közölt, és az adott személyt vagy szervezetet semmiféle más jellegű hátrány sem érheti.

A látogatás résztvevői: Dr. Kozma Ákos, alapvető jogok biztosa,
dr. Deák-Kondákor Dóra,
dr. Mézes Norbert.

A látogatás időpontja: 2023. november 16.

2. Tényállás és megállapítások

2.1. Előzmények

Az NMM 2021. március 21-én, az Intézetben tett látogatásáról szóló AJB-1682/2023 számú jelentésében több, alapvető joggal összefüggő visszasságot is feltárt, amely kapcsán felkérte az Intézet parancsnokát, hogy:

1. intézkedjen a túlsúfoltság megszüntetése érdekében;
2. továbbra is biztosítsa a rendszeres kártevőirtást;
3. tegyen intézkedéseket a leromlott állapotú zárak javítása érdekében;
4. gondoskodjon a fiatalok fogvatartottak megfelelő körülmények között való elhelyezéséről;
5. biztosítsa a fogvatartottak számára a megfelelő teljesítményű vízforralók megvásárlását vagy bérlését;
6. tegye lehetővé a fogvatartottak számára, hogy minden nap fürödhessenek;
7. intézkedjen a megfelelő fűtés biztosításáról a zárakban;
8. tegyen intézkedéseket annak érdekében, hogy a külföldi fogvatartottak és a személyi állomány tagjai közötti kommunikáció akadálymentesebb legyen, továbbá – lehetőség szerint – legyenek elérhetőek külföldi nyelvű TV-csatornák;
9. gondoskodjon arról, hogy a személyi állomány tagjai ne legyenek túlterheltek;
10. biztosítsa, hogy az EFOP munkavégzés során a fogvatartottak a zárkájukon kívül végezhesék a munkát;
11. tegye lehetővé, hogy a csoportfoglalkozások megtartása érdekében a pszichológusi iroda egy nagyobb helyiségbe kerüljön át.

Az Intézet parancsnoka válaszában tájékoztatta az NMM-et, hogy mindent megtesznek a börtön túlsúfoltságának csökkentése érdekében, a bevezetésre került, a külföldi embercsempészekkel szemben alkalmazható reintegrációs őrizet nagyban csökkentette a zsúfoltságot. Évente 4 alkalommal, negyedéves bontásban végeznek teljes körű rovar-, és rágcsálóirtást. Ezen felül pedig szükség esetén eseti jelleggel. Folyamatos a zárak felújítása, 2023-ban 32 db zárka kapott tisztasági festést, emellett 3 db egyszemélyes és 2 db 10 fős zárka karbantartására került sor. A fiatalok elhelyezésére kiemelt figyelmet fordítanak, szükség esetén átszállításáról gondoskodnak. Az Intézet biztosítja a fogvatartottak számára a vízforralók bérlését, emellett a boltban lehetőség van azok megvásárlására is. A 16/2014 (XII.19.) IM rendeletnek megfelelően a fürdés lehetőségét és a megfelelő, a 353/2022 (IX. 19.) Korm. rendeletben meghatározott hőmérsékletű fűtést biztosítják az Intézetben. A személyi állomány tagjai beszélnek románul, angolul, németül és szerbül, ezért a kommunikáció a fogvatartottak és az állomány között akadálytalan. Az intézetben 13 szabadföldi sugárzású csatorna érhető el, de a bv. intézet vizsgálja a televíziós szolgáltatások bővítését. A szolgálatot úgy szervezik, hogy a leterheltség azonos méretű és a lehetőséghez képeset minimalizálva legyen a személyi állomány tagjai között. Az EFOP programban 26 fő vesz részt, a foglalkozások zárkán és azon kívül heti 4-5 napon kerülnek végrehajtásra. Zárkán kívül az EFOP irodahelyiségben és a fogvatartotti tanteremben tartják a foglalkozásokat. A pszichológusi iroda áthelyezése érdekében jelenleg újabb helyiség kialakítása vagy az iroda más helyiségbe történő átköltöztetése az épület adottságai miatt jelenleg nem lehetséges, de az intézet vizsgálja a megoldási lehetőségeket. A személyi állomány és a fogvatartotti állomány testi épségének védelme, a bv. szervek biztonságos működésének szavatolása, valamint a köznyugalmat megzavaró rendkívüli események bekövetkezésének megelőzése érdekében a fogvatartottak látogatófogadására bevezetett jelenlegi – általános – gyakorlat fenntartása továbbra is indokolt. A *látogatás végrehajtásának eljárási szabályairól* szóló 12/2020. (IV. 24.) BVOP utasítás 12. pontja alapján

családi látogatófogadás azon enyhébb és általános rezsimbe sorolt fogvatartott részére jelenleg is engedélyezhető, akinek a látogatófogadás napja előtti 6 hónapon belül fegyelmi felelősségre vonására nem került sor, és 2 éven belül nem kapott tiltott tárgy tartása miatt fegyelmi fenyítést.

Az NMM tudomásul vette az ajánlásokkal összefüggésben adott válaszokat.

2.2. Létszámadatok

A látogatás idején az Intézet az 5. számú agglomerációs körzetbe³ tartozott, amelynek a vezető intézete a Tiszalöki Országos Büntetés-végrehajtási Intézet volt. A körzetbe a Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet, a Büntetés-végrehajtás Egységügyi Központ, a Hajdú-Bihar Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet, a Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet, a Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtön, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet és a Tiszalöki Országos Büntetés-végrehajtási Intézet tartozott. A feladatok egységes végrehajtása mellett a szakmai munka színvonalának emelése, a bv. intézetek tevékenységének összehangolása és ésszerűsítése érdekében a bv. intézetek meghatározott időközönként kapcsolatot tartottak online és személyes módon is⁴.

A látogatás napján 192 fő fogvatartott volt elhelyezve az Intézetben⁵, ahol az engedélyezett férőhelyek száma 180 fő volt. Az objektum telítettsége 107%-os volt.⁶ 15 fő volt reintegrációs őrizetben, 1 fő volt otthonápolási őrizetben.

2022-ben az Intézet átlagos telítettsége 103,9%, az átlaglétszám 187 fő volt (100% a 180 fős befogadóképesség)⁷. Az Intézet tájékoztatása szerint 2023-ban az Intézet átlagos telítettsége 115%, az átlaglétszám 207 fő volt.

Az Intézetben lévő fogvatartottak közül 169 fő férfi, 23 fő nő (1 fő börtön fokozatú, 22 fő letartóztatott) 2 fő fiatalos (1 fő fogház fokozatú és 1 fő letartóztatott). A külföldi fogvatartottak száma 13 fő volt (román, algériai, grúz, nigériai, iráni, iraki, szerb és ukrán állampolgárságú). 15 fő magas, 177 fő pedig közepes biztonsági kockázatú besorolásban volt. Szigorú rezsimbe 9 fő, közepesbe 178 fő, enyhébe 4 fő volt besorolva, 1 fő pedig még nem volt rezsimbe sorolva. 18 főt tartanak szuicid hajlamúként nyilván. Speciális részleg nincs az intézetben. Fogyatékossággal élő fogvatartott egy volt az intézetben, aki évek óta múltbal élt.

Az Intézetben a fő foglalkoztató az Ipoly Cipő Kft. volt – korábban a Bv. Holding (20 fő). A többi fogvatartott költségvetési munkáltatásban (konyha, mosoda, takarító, házi műhely) dolgozott (34 fő), és voltak, akik papíripari termékeket készítettek, papírzacskót hajtogattak, illetve új munkalehetőségként szelektív hulladék válogatást végzett 5 fő. A mosodai és konyhai szolgáltatásokat folyamatosan bővítette az Intézet.

A költségvetési foglalkoztatott fogvatartottak száma és munkahelye a látogatás napján	
Munkahely neve	Foglalkoztatott létszám (fő)
Fodrász	1
Háziműhely.	12
Konyha	14
Mosoda	4

³ Az agglomerációs körzetek felosztását ld.: <https://bv.gov.hu/hu/node/5578>

⁴ 2022. I. félévi végrehajtási terv az V. számú agglomerációs központosítási körzetbe tartozó büntetés-végrehajtási szervek együttműködéséről 2-4.o.

⁵ 191 fő volt jelen az épületben és 1 fő volt előállításon

⁶ A szintenkénti telítettségi mutató: első emelet 107 %, második emelet 100 %, harmadik emelet 100 %.

⁷ A Hajdú-Bihar Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet 2022. évi önértékelő jelentése (a továbbiakban: 2022. évi önértékelő jelentés) 7. o.

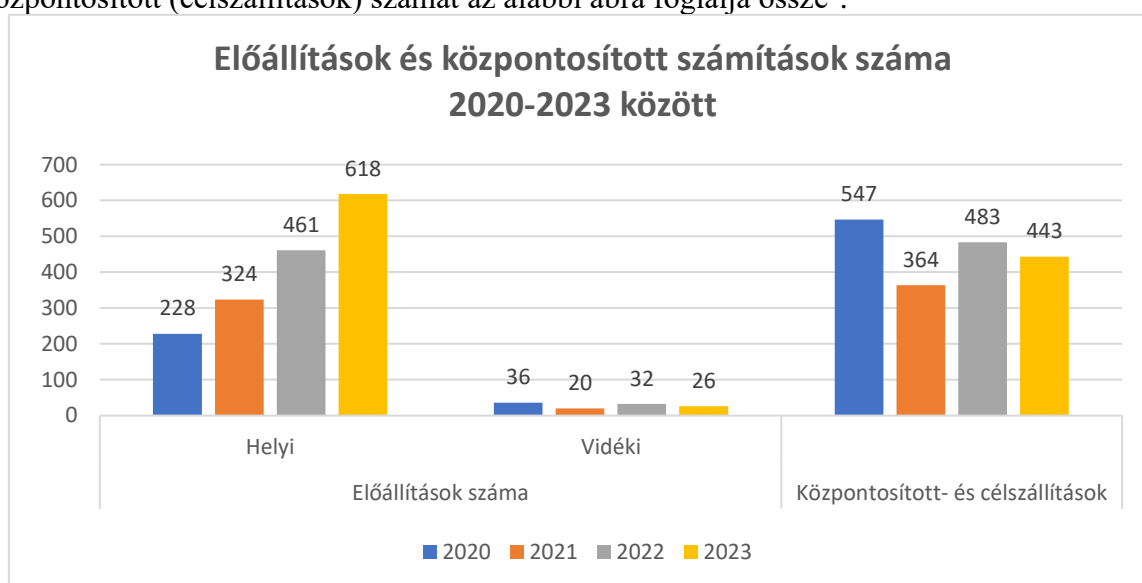
Szintes takarító	2
Összesen	34

2.3. A fogvatartottak előállítás, szállítása, távtárgyalások

Az Intézet földszintjén három távmeghallgató- és egy rendőrségi kihallgató helyiség, három ügyvédi beszélő volt, továbbá egy olyan helyiség, ahol távmeghallgatás útján az IMEI kontrollvizsgálatokat végezték.

A távmeghallgatások száma 2021 óta folyamatosan emelkedett, 2021-ben 364 db, 2022-ben 446 db, míg a látogatás időpontjáig 2023-ban 425 db volt. Az Intézet földszintjén három távtárgyalót alakítottak ki.

A fogvatartotti előállítások száma növekedett, a központosított szállítások száma viszont csökkent a 2020-2023-es időszakban. A fogvatartottak előállításának és a központosított (célszállítások) számát az alábbi ábra foglalja össze⁸.

Az Intézet feladatai bővültek azzal, hogy a Büntetés-végrehajtás Egészségügyi Központja (a továbbiakban: BVEK) Berettyóújfaluban megkezdte a fogvatartottak ellátását. A beteg fogvatartottak egy részét a debreceni kórházba szállították. Amennyiben a fogvatartott hosszabb ideig – 24 órát meghaladó időtartamban – tartózkodott a kórházban, az Intézet vette át ezen fogvatartottak őrzését. A kivizsgálásra vagy néhány órás kezelésre érkező fogvatartottak esetében a küldő bv. intézet dolgozói biztosították az őrzést.

2.4. Elhelyezési körülmények, élelmezés, a fogvatartottakkal való bánásmód

A fogvatartottak differenciált elhelyezését az Intézetben a három szinten lévő 55 db zárka biztosította, amelyeknek közel a fele (23 db) egy fő elhelyezésére szolgált⁹. Az első emeleten 1-10 fős, a második emeleten 1-11 fős, a harmadik emeleten 1-11 fős zárkákban voltak elhelyezve az NMM rendelkezésére bocsátott dokumentum szerint. A 10 és 11 fős zárkák élettérrel 40,1 m²-től 45,1 m²-ig terjedt, így az egy fogvatartottra jutó élettér nagysága 4–4,1 m² között változott. Az 1 fős zárkákban 6,75 m²/fő volt az élettér nagysága.

⁸ Az ábra 2023-as adatait a 2023. január 1-je és 2023. november 16-a közötti időszak adatait jelzi.

⁹ 2022. évi önértékelő jelentés 8. o.

A fogvatartottak szuicid cselekményeinek megakadályozása érdekében az első és második emeleten 2-2 kamerás zárka létesült, a 3. emeleten további 6 zárkában – a fegyelmi részlegen – elektronikus megfigyelési eszköz került elhelyezésre¹⁰.

Az Intézet tervei között szerepelt a zárkák egységes, fehér színre történő festése és a zárkákban található WC és mosdó falának csempézése.

A 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 121. § (1)-(2) bekezdése értelmében a zárkában vagy a lakóhelyiségben elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy minden elítéltre hat köbméter légtér és egyéni elhelyezés esetén legalább hat, közösen elhelyezett elítéltek esetén személyenként legalább négy négyzetméter élettér jusson.

Az élettér kiszámításakor a zárka vagy a lakóhelyiség alapterületéből az illemhely és a mosdó által elfoglalt területet – függetlenül attól, hogy ezek leválasztása megtörtént-e – figyelmen kívül kell hagyni.

Az NMM által vizsgált dokumentumok alapján megállapítható, hogy a zárkák életterének nagysága megfelelt a jogszabályi előírásoknak, ugyanakkor az Alaptörvény III. cikkében leírt megalázó bánásmód tilalmával összefüggő visszásságot okozott, hogy az Intézet túlszűfolt volt.

Az Intézet vezetősége tájékoztatta a látogatócsoportot, hogy a zárkákban ágyi poloska fertőzőtség nem volt, azonban csótányok időről időre felbukkantak, ezért az érintett zárkákban soron kívüli fertőtlenítést rendeltek el (novemberben kértek soron kívüli írtást). A körleteket folyamatosan takarították és fertőtlenítették, évente két alkalommal a teljes bv. intézetet fertőtlenítése megtörtént. Több fogvatartott elmondta, hogy a zárkákban előfordultak csótányok és poloskák, de amint ezt jelezték a személyi állomány tagjainak, az Intézet megtette a kártevőirtáshoz szükséges lépéseket. A látogatás során a látogatócsoport tagjai több zárkában és a folyosón is láttak élő csótányokat a falon.

Az esetenként előforduló kártevők jelenléte veszélyezteti a megalázó bánásmód tilalmának érvényesülését (Alaptörvény III. cikk).

A látogatócsoport a korábbi látogatások során több zárkákban észlelte, hogy a falak penészesek voltak. A látogatócsoport ezen ismétlődő látogatás során nem tapasztalt penészesedést. A parancsnok elmondta, hogy a festés és a fűtés 20 fokra állítása megoldotta a penészesedést az érintett zárkákban. A zárkákban belül a WC-k el voltak falazva, de a WC-csésze körül a falak állapota nagyon rossz volt. Az első emeleti zuhanyzóban – fogvatartotti falbontás miatt – ideiglenesen vaslemezzel zárták le a szellőzőt, ami miatt még jobban párasodott és dohosodott a helyiség. A parancsnok megmutatta a felújított zárkákat, ahol a padlót lekövezték, illetve az illemhelyek falait is burkolattal látták el.

A korábbi látogatás idején egy fiatalos fogvatartott egy olyan zárkában volt elhelyezve egyedül, ami korábban egészségügyi elkülönítő volt. A látogatócsoport most is megtekintette a nagyon leromlott állapotban lévő helyiséget, ekkor kettő nő volt itt elhelyezve. A zárkában kifejezetten hideg volt, mivel a fogvatartottak elmondásuk szerint nem tudják becsukni az ablakot, mivel a zárszerkezet nagyon magasan van. Rossz minőségű kórházi ágyak voltak a zárkában, a zuhanyzót nem falazták el csak egy műanyag zuhanyfüggöny lógott a helyiségben, a zuhanyfüggönnyt tartó vasrúd levolt szakadva.

A zárkák leromlott állapota-, illetve a női fogvatartottak ezen körülmények közötti elhelyezése visszásságot okozott az Alaptörvény III. cikkében kifejtett megalázó bánásmód tilalmával összefüggésben.

A korábbi látogatás során a zárkák hőmérsékletéről a fogvatartottaknak megoszlott a véleménye. Egyesek megfelelőnek találták, nem fáztak. A jelenlegi látogatás során a fogvatartottak egyhangúan úgy nyilatkoztak, hogy nem fáznak és melegebb van, mint a korábbi évben. A látogatócsoport tagjai szerint a zárkák hőmérséklete megfelelő volt a látogatás idején.

¹⁰ 2022. évi önértékelő jelentés 8. o.

A fűtéssel kapcsolatban a vizsgálat nem tárt fel alapvető joggal összefüggő visszasságot.

A fogvatartottak ételmezése kapcsán a rendelkezésre bocsátott iratokból megállapítható, hogy a látogatás idején az Intézetben a következő étrendek voltak elérhetők: alap, vallási (sertéshúsmentes), cukormentes, vegetáriánus, diétás étrend (zsír- fűszerszegény, köszvény, epe-, májkímélő, colitis, konzervmentes); lisztérzékeny/ diabétesz/ lisztérzékeny/ tej-, gluténérzékeny, továbbá fehérjedús/roboráló.

A fogvatartottak álláspontja változó volt az ételmezéssel kapcsolatban. Többen megfelelőnek találták az ételmezést.

A megkérdezett fogvatartottak a látogatócsoport tagjainak nem számoltak be arról, hogy a személyi állomány tagjai bántalmaznák őket vagy lekezelő hangnemben beszélnek velük. Néhány fogvatartott úgy vélte, hogy az őrök ugyan szigorúak velük, de nem igazságtalanok, elmondásuk szerint a személyi állomány tagjai magázták a fogvatartottakat.

A kiétközöböltba hétfőn, kedden a dolgozó fogvatartottak, szerdán az első emeleten lévő, csütörtökön a második emeleten lévő fogvatartottak vásárolhattak. Pénteken, a pótnapon vásárolhattak azok, akik valamiért nem jutottak el a rendes időben a boltba. A gyakorlat szerint az egészségügyi megfigyelés alatt álló fogvatartottak számára a személyi állomány tagjai vásároltak be oly módon, hogy a fogvatartottak egy listát írtak a megvásárolni kívánt termékekről és átadták a kártyájukat a személyi állomány tagja számára. A megkérdezett fogvatartottak elégedettek voltak a bolttal, az árakat nem érezték magasnak.

A parancsnok elmondása szerint az állomány több tagja tud angolul, németül, románul és szerbül. Emellett a fogvatartottak jogaira vonatkozó tájékoztató 20 nyelven elérhető, illetve a KIOSK rendszer nyelvét is át lehet állítani, így a saját nyelvükön tudnak a rendszerben ügyet intézni a külföldiek. Szükség esetén tolmács segítségét is igénybe veszik. A könyvtárban idegennyelvű könyvek is elérhetőek, illetve a tv bizonyos adásait angol felirattal tudják nézni. A fogvatartottak elhelyezésénél – amennyiben az elkülönítési szabályok ezt lehetővé teszik – figyelemmel vannak arra, hogy lehetőleg olyanok kerüljenek egy zárkába, akik tudnak egymással kommunikálni. A rendelkezésre bocsátott tájékoztató anyagok megfelelően tartalmazták az információkat idegen nyelven, ugyanakkora a helyszíni tapasztalatok szerint a vezetékes telefonos díjszabásról a tájékoztató csak magyar nyelven volt elérhető a készülék mellett.

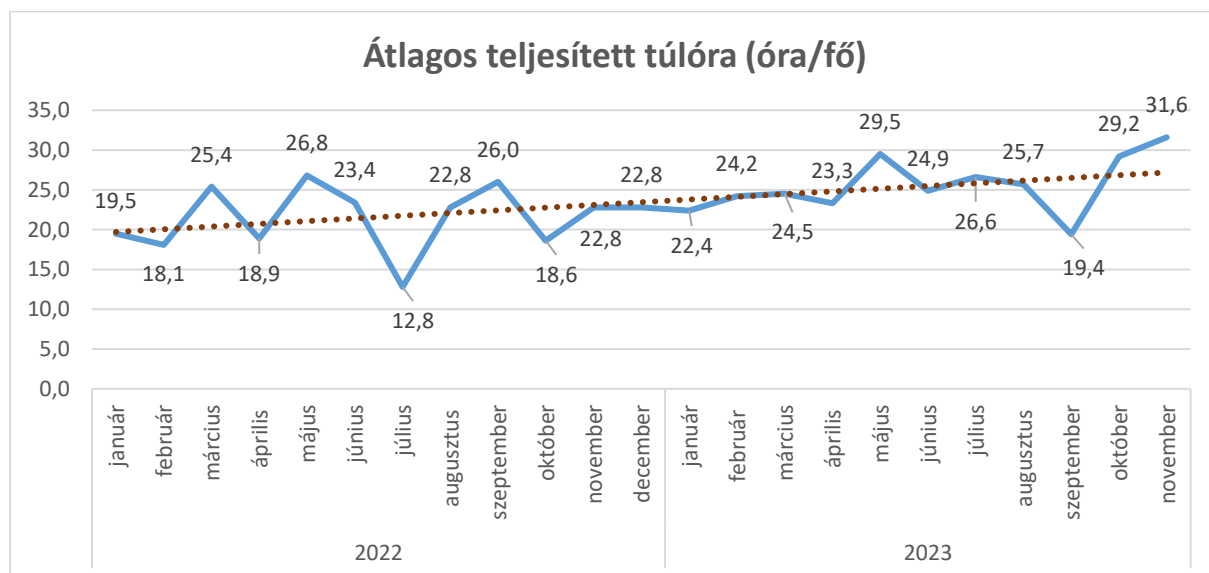
Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében foglalt egyenlő bánásmód követelményének érvényesülését veszélyezteti, ha a külföldi fogvatartottak a magyar fogvatartottaktól eltérően nem kapnak meg minden tájékoztatót a saját nyelvükön.

2.5. A személyi állomány helyzete

A személyi állomány fluktuációja kedvezőtlenül érintette az Intézetet. A munkaerőáramlásban közrejátszhatott a BVEK működése is, mivel több dolgozót oda helyeztek át az Intézetből. Az állományszervezési táblázat álláshelyeinek száma 112 főről 107 főre csökkent, 85 fő foglalkozik közvetlenül a fogvatartottakkal, és 22 fő egyéb más beosztásokban lát el feladatot. A látogatás időpontjában 102 fő dolgozott az Intézet állományában, ebből egy fő felmentési idejét töltötte, 1 fő át lett vezényelve, ténylegesen 100 fő dolgozott az intézetben. A keretszámokhoz képest 3 fővel több volt a rendvédelmi igazgatási alkalmazott, illetve 3 fővel több volt a munkavállaló. 15 álláshely betöltetlen volt, hiányzott az állományból többek között körlet-felügyelő, körlet-főfelügyelő, műveleti felügyelő, főelőadó, segédelőadó, szakorvos, szakápoló, ételmezésvezető.

2022-ben 21 fő távozott és 10 fő kinevezése történt meg. 2023-ban (a látogatás napjáig) 24 dolgozó távozott az Intézetből és 24 fő lett kinevezve. A fluktuáció 2022-ben 25,2%, 2023-ban 22,4% volt.

Továbbra is problémaként merült fel, hogy a bv. intézményrendszer egészét érintő átszervezések negatív hatással voltak a személyi állomány moráljára, például az, hogy több dolgozó alacsonyabb beosztásba került, ami a bérük csökkenését is eredményezte. A dolgozók szerint ilyen – kedvezőtlen hatású – átalakítás még nem volt a büntetés-végrehajtás eddigi működésében. A potenciális munkaerő megtartását továbbra is megnehezítheti a debreceni BMW- és akkumulátorgyár működésének beindulása is. Mindezek eredményeképpen az Intézet egyik kiemelt célkitűzése volt az állomány megtartása és ehhez kapcsolódóan a munkavégzési körülmények javítása.

A fenti grafikon a személyi állomány tagjai által 2022. január 1-je és 2023. november 16-a között átlagosan teljesített túlórák számát (óra/fő) mutatja be (az Intézet által az NMM rendelkezésére bocsátott dokumentumok alapján). Az adatok a tisztek, tiszthelyettesek, a rendvédelmi igazgatási alkalmazottakat és a munkavállalók túlóráit foglalják össze. 2022-ben és 2023-ban az átlagos túlórák alakulása hasonló mintát mutat, az első hónapokban alacsonyabb a túlórák száma, majd az év második felében jelentős emelkedést mutatnak a számok. 2022-ben a havi átlagos túlóra 21,5 óra/fő volt, míg 2023-ban 25,7 óra/fő volt, tehát egyértelmű emelkedés mutatkozik a túlórák számában.¹¹

A fogvatartottakkal való bánásmódot nagy mértékben meghatározza a személyi állomány tagjainak munkamorálja, hangulata. Amennyiben jelentős negatív hatások érik a dolgozókat – akár átszervezések, akár túlmunka kapcsán –, nagy esély van arra, hogy megnő a fogvatartottakkal való rossz bánásmódok előfordulása.

A CPT kifejtette¹², hogy „a humánus börtönrendszer alapköve a jól megválogatott és képzett börtön személyzet lesz, akik tudják, hogyan tanúsítsanak megfelelő magatartást a fogvatartottakkal való kapcsolatukban, és a foglalkozásukat nem egyszerűen megélhetésnek, hanem hivatásnak tekintik”. Hivatásuk fő meghatározójának a fogvatartottakkal való pozitív viszony kiépítését kell tartani.

Az örök igazi professzionalizmusához az szükséges, hogy képesek legyenek kulturált és humánus módon bánni a fogvatartottakkal, miközben ügyelnek a biztonságra és a rendre. A pozitív ör-fogvatartott viszony nagy mértékben azon is múlik, hogy minden időpontban elegendő ör legyen a zárkák és a fogvatartottak tevékenységeihez használt körletek területén.

¹¹ Megjegyzés az NMM, hogy az Intézet 2023. március 24-én 30516-3/69- 2/2022.int. sz. alatti adatszolgáltatásában a 2023. január-márciusi adatokban és a 2023. december 8-i 30516-17/54-18/2023.fogvt.sz. alatti adatszolgáltatás ugyanezen időszakokra vonatkozó adataiban nagyfokú különbség mutatkozik.

¹² A CPT 11. általános jelentése [CPT/Inf(2001)16] 26. pont.

Meg kell jegyezni azt is, hogy ahol az őrseg létszáma nem elegendő, ott a biztonság és a rend alapvető szintjének fenntartásához jelentős mennyiségű túlmunkára lehet szükség. Az ilyen helyzet könnyen azt eredményezheti, hogy az őrköt erős stresszhatás éri, hamar kiégnek, vagyis olyan helyzet alakul ki, amely fokozza a minden börtönben eleve meglévő feszültséget.

Az Európai Börtön szabályok hangsúlyozzák¹³, hogy a büntetés-végrehajtási intézetekbe felvett személyi állomány tagjainak biztosított munkabérnek olyannak kell lenniük, hogy az állomány alkalmas tagjait vonzzák és megtartsák. A munka megerőltető jellegének tükröződnie kell a szociális juttatások kialakításánál¹⁴.

Az Alaptörvény III. cikkében kifejtett megalázó bánásmód tilalmának érvényesülését veszélyezteti, ha a személyi állomány tagjai túlterheltek és nem kellően motiváltak a munkájuk elvégzésével kapcsolatban.

A személyi állomány rendelkezésére álló férfi öltöző helyiség belső galériával kétszintessé van alakítva. A helyiség több helyen beázás helyeit mutatja, a régi ruhásszekrényekkel berendezett helyiség szűkös, a szekrények között alig lehet elférni, az öltözéshez sem szék, sem pad nem áll rendelkezésre. Az öltözőhöz tartozó vizesblokkok felújítottak. Az étkező helyiség szintén felújított. A dolgozói tornaterem közepesen felszerelt, az épületrész viszont erősen leromlott állapotú, a falakon több helyen vizesedés nyomai láthatóak.

Az Alaptörvény III. cikkében kifejtett megalázó bánásmód tilalmának érvényesülését veszélyezteti, ha a személyi állomány tagjainak munkavégzési körülményei nem megfelelőek, ugyanis, amennyiben a fogvatartási helyszínek frusztráltak, a munkakörülményeivel tartósan elégedetlen, előfordulhat, hogy az ebből eredő feszültséget az alárendeltjein, illetve a szabadságuktól megfosztott személyeken vezeti le.

A személyi állomány számára online és eligazítással egybekötött oktatásokat tartottak. A látogatás megelőzően zajlott a biztonsági ismeretek oktatása és az irányítók 4 napos továbbképzése Balatonlellén. Stresszkezelő tréningen is rendszeresen részt vettek a dolgozók Igalon, Hévízen, Pilisszentkereszten, Szegeden és Sopronkőhidán. A családok munkatársak számára elérhető volt családi rekreációs program, ahol évente két család tudott részt venni.

A személyi állomány továbbképzésével kapcsolatban a vizsgálat nem tárt fel alapvető joggal összefüggő visszasságot.

2.6. Szabadidő, munkáltatás

A fogvatartottak számára intézetben belüli programokat biztosítottak. Egy EFOP program keretében egyéni foglalkozásokon vehettek részt a fogvatartottak, egyéni motivációs beszélgetéseket tartottak számukra, segítséget kaptak a szociális és munkaerőpiaci ügyintézésben. 2022 decemberében indult az EFOP új, foglalkoztatási rehabilitációs projekteleme¹⁵, amelyen 27 fő fogvatartott vett részt, kézműves foglalkozás keretében készítettek különböző dísz tárgyakat. Azok a fogvatartottak, akik nem kerültek be a rehabilitációs foglalkozásokra, egyéni foglalkozásokon vehettek részt. A további programok között szerepelt: lelkesítő foglalkozás, kertész- és rajzsakkör, könyvtárlátogatás, ünnepekhez kapcsolódóan pedig filmvetítés és társasjátékok. Az Intézetben általános-, középiskolai vagy szakmaképzés vagy az Intézetben kívüli fogvatartotti program a 2023. év folyamán nem volt. A 2023. évben 7 fő fogvatartott részére, összesen 34 alkalommal került végrehajtásra KEK asszertivitást fejlesztő foglalkozás, valamint 8 fő fogvatartott részére „Vissza a jövőbe” reszocializációs foglalkozást tartottak.

¹³ Európai Börtön szabályok 79.1. pont.

¹⁴ Európai Börtön szabályok 79.2. pont.

¹⁵ 2022. évi önértékelő jelentés 5. o.

A fogvatartottak több alkalommal is jóvátételi cselekményeken, programokon vettek részt, például EFOP-projekt Foglalkozási rehabilitációs projektemében fogvatartottak által régi újságokból készített használati tárgyakat adtak át pedagógusok részére a börtön képviselői, illetve mesefigurákat ábrázoló festményeket készítettek a Kállay László Óvoda részére; vagy az Idősek hónapja alkalmából kosarakat és ajtódíszeket, illetve a fogvatartottak által készített festményeket adtak át a Debrecen Megyei Jogú Város Városi Szociális Szolgálat részére. Karácsony alkalmával látássérült gyermekek számára a fogvatartottak által felajánlott csokoládék és kézzel készített papír karácsonyfák kerülnek átadásra.

Az Intézetben főállásban dolgozott egy református lelkész, aki minden nap – kérelem alapján – látogatta a fogvatartottakat és koordinálta a vallási foglalkozásokat. Más egyházak képviselői is látogatták a fogvatartottakat az Intézetben, pl. a baptisták és Jehova tanúi hetente tartottak foglalkozásokat. A jelentős egyházi ünnepek alkalmából műsorral készültek a fogvatartottak. A COVID alatt a lelkész kis létszámú (max. 5 fős) csoportokban tudott a fogvatartottakkal beszélgetni. A fogvatartottak számára segített felvenni a kapcsolatot más felekezetű vallások képviselőivel, ha valaki kérte. Az Intézet kápolnája jó állapotú volt, amely mintegy 50 fő befogadására volt alkalmas.

A megkérdezett fogvatartottak elmondták, hogy szabadidejükben TV-t néztek, beszélgettek, sakkoztak, valamint könyveket kölcsönöztek a könyvtárból. Az összes megtekintett zárkában volt LCD televízió. A személyzet tájékoztatása szerint a tv adásoknál a külföldieknek be tudják kapcsolni az angol feliratot a műsorok jó részénél. A fogvatartottak minden nap kimehettek egy órát sétálni, de több olyan fogvatartott is volt, aki nem élt ezzel a lehetőséggel.

A fogvatartottak szabadidős programjaival kapcsolatban nem állapított meg visszasságot a vizsgálat.

Az EFOP programfelelős elmondta, hogy a program lényege foglalkozások a fogvatartottakat segítik az álláskeresésben, a jövőkép kialakításában és utógondozást is végeztek. A kompetenciafejlesztés leginkább csoportfoglalkozások keretében zajlott. A női fogvatartottakat az EFOP-on belül tudták foglalkoztatni, 1000 Ft/nap fizetésért. A látogatás idején a program tényleges foglalkoztatást biztosító része már lezárult (2023. október 1-jével), korábban 27 fő rehabilitációs foglalkoztatását biztosította a program, 7 nő és 20 férfi vett benne részt, sajnos fegyelmi problémák miatt többüket le kellett váltani. A programfelelős tájékoztatása szerint januárban más formában, de újra indul a program. A tárgyak készítése a tanteremben, az EFOP szobában, illetve a zárkákban zajlott. Néhány dolgozó fogvatartott elmondta, hogy az EFOP program keretében papírtárgyakat készítettek. Örültek a munkalehetőségnek és az 1000 Ft/napos fizetésnek is.

A látogatócsoport megállapította, hogy az EFOP-helyiség mérete nagyon kicsi volt. Célszerű lenne biztosítani, hogy ezt a fajta munkáltatást egy nagyobb helyiségben végezhessek, hogy a dolgozó fogvatartottaknak ne a zárkájukban kelljen dolgozniuk.

Jelenleg a nők munkáltatása az EFOP program lezárultával egyáltalán nem biztosított az intézetben, a takarítás kivételével.

A CPT kifejtette, hogy a megfelelő foglalkoztatás és a fogvatartotti programok (munka, tanulás, sport) alapvetően fontosak a fogvatartottak jóléte szempontjából. Ösztönözni kell a fogvatartottakat, hogy szabadidejüket értelmesen töltsék el, és ne csak tétlenül üldögéljenek a zárkájukban. A CPT véleménye szerint arra kell törekedni, hogy a fogvatartottak a nap egy jelentős részét (8 órát vagy többet) a zárkájukon kívül töltsék, célirányos és változatos tevékenységek végzésével¹⁶.

Az Alaptörvény III. cikkében kifejtett megalázó bánásmód tilalmának érvényesülését veszélyeztette, hogy az EFOP-helyiség kis területe miatt a fogvatartottak a zárkájukban

¹⁶ CPT 2. általános jelentés [CPT/Inf (92) 3] 47. pont.

végezték a munkát, holott a munka révén hasznosan tölthetnék az idejüket a zárkán kívül is. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében foglalt egyenlő bánásmód követelményének érvényesülését veszélyeztette, hogy a női fogvatartottak nem dolgozhattak, mivel a dolgozó férfi fogvatartottaktól el kellett őket különíteni, és a női fogvatartottak mozgatása több szervezést igényelt.

2.7. Kapcsolattartás

Az Intézetben 2 db közösségi telefonkészülék állt a fogvatartottak rendelkezésére, a telefonkészülékek mellett a díjszabás azonban csak magyar nyelven van kifüggesztve. A fogvatartotti mobiltelefonok száma átlagosan 41 db volt 2022 folyamán¹⁷. A megkérdezett fogvatartottak kifogásolták a telefonhívások magas percdíjait (69 Ft/perc).

A fogvatartottak a Skype-hívást elsősorban a hozzátartozókkal való kapcsolattartásra használhatták, de lehetőség volt arra is, hogy két fogvatartott kapcsolattartó beszéljen egymással¹⁸. A Skype-os kapcsolattartás a 16/2014. (XII. 19.) IM rendeletben meghatározottak szerinti alkalommal engedélyezhető.¹⁹ A rezsimszabályok szerinti Skype-végrehajtás engedélyezhető mennyiségét a 3. sz. melléklet (a fogvatartottak kapcsolattartási szabályai) tartalmazta. A Skype-hívás időtartama a fogvatartott magatartása alapján legfeljebb 60 percig növelhető²⁰.

A fogvatartottak a Skype-hívásokat hétfőtől csütörtökig 08:00-11:30 és 13:00-15:00 óra, pénteken 08:00-11:30 óra között vehették igénybe²¹.

Az alábbi diagramon nyomon követhető, hogy a látogatófogadások és a Skype-hívások alakulásának száma fordított arányosságot mutatott 2022-ben. A látogatófogadások száma egyértelműen nőtt, míg ezzel párhuzamosan az azonos időszakot figyelembe véve a Skype-hívások száma csökkent. 2023-ban a Skype-hívások és a látogatófogadások száma nagyjából stagnált, éves szinten 277:275 az arányuk, tehát a kapcsolattartás e két formájának a megoszlása közel 50-50% (50.2%-49.89%)²².

¹⁷ 2022. évi önértékelő jelentés 5. o.

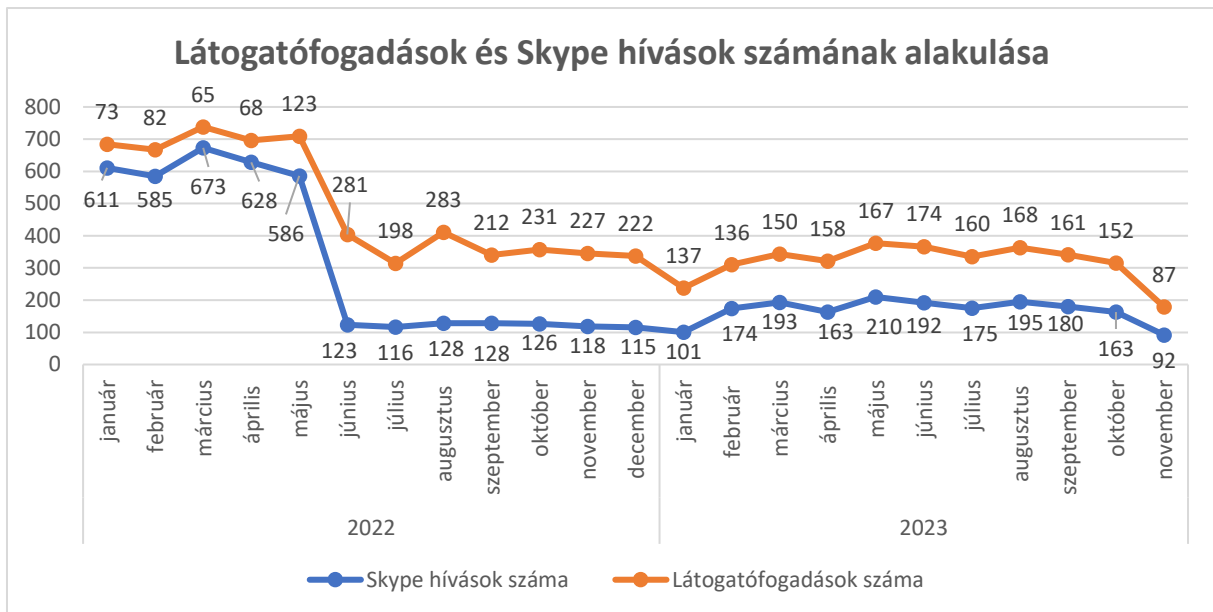
¹⁸ A Hajdú-Bihar Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet parancsnokának 106/2023. intézkedése a fogvatartottak telekommunikációs eszköz útján történő elektronikus kapcsolattartás intézeti rendjéről (a továbbiakban: Skype szabályzat) 1-3. pont.

¹⁹ Skype szabályzat 5. pont.

²⁰ Skype szabályzat 6. pont.

²¹ Skype szabályzat 34. pont.

²² Megjegyzi az NMM, hogy az Intézet 2023. március 24-én 30516-3/69- 2/2022.int. sz. alatti adatszolgáltatásában a 2023. január-márciusi adatokban és a 2023. december 8-i 30516-17/54-18/2023.fogvt.sz. alatti adatszolgáltatás ugyanezen időszakra vonatkozó adataiban nagyfokú különbség mutatkozik.

A fenti két diagram adatai alapján megállapítható, hogy a fogvatartottak továbbra is fokozottan igénylik a személyes kapcsolattartás, látogatófogadás lehetőségét. Noha a látogatás idején már volt lehetőség mind a Skype-os hívásokra, mind a személyes látogatófogadásra, a fogvatartottak és családtagjaik csak úgy találkozhatnak egymással, hogy őket elválasztja egy padlótól a mennyezetig érő plexifal, így semmilyen fizikai kontaktus nem jöhet létre köztük.

A bv. intézetek működése szempontjából fontos szempont a biztonságos őrzés feltételeinek fenntartása és a tiltott tárgyak bevitelének megakadályozása. Mindezt elősegítheti a magas plexifal felállítása, azonban ez sem jelent teljes garanciát arra, hogy minden tiltott tárgyat kiszűrjenek. Egyes fogvatartottak esetében akkor lehet indokolt a teljes plexifal elválasztás a látogatófogadás során, ha biztonsági kockázatot jelent a közvetlen érintkezés. Azon a fogvatartottak esetében, akik alacsonyabb biztonsági kockázati besorolást kaptak, indokolt lehet megvizsgálni, hogy miként biztosítható a fizikai érintkezést is lehetővé tevő látogatófogadás. Az NMM álláspontja szerint a közvetlen találkozás lehetősége elősegíti a fogvatartottak reintegrációját, ösztönző lehet a jó magaviseletre és hozzájárul a családi kapcsolatok fenntartásához.

Az Alaptörvény VI. cikkében kifejtett családi élethez való joggal és a III. cikkben foglalt megalázó bánásmód tilalmával összefüggő visszásságot eredményezhet, ha a fogvatartottak csak úgy találkozhatnak a hozzátartozóikkal, hogy őket teljes mértékben egy plexifal választja el egymástól.

Tekintettel arra, hogy a BVOP időközben 2024. július 1-vel módosította a látogatás végrehajtásának eljárási szabályairól szóló 12/2020 (IV. 24.) BVOP utasítást, az NMM nem fogalmaz meg ajánlást a látogatófogadás kapcsán.

A kapcsolattartás egyéb – fentebb leírt – formáival kapcsolatban az NMM nem tárt fel alapjoggal összefüggő visszásságot.

2.8. Panaszmechanizmus

A fogvatartottak több módon is jelezhetik a problémájukat. A parancsnoki ládában anonim módon helyezhettek el panaszt és a reintegrációs tiszteknek szóban és írásban is jelezhetik, ha gondjuk volt. A KIOSZK-on elektronikusan is volt lehetőség a kérelmi lap benyújtására. Az Intézet vezetőségének tapasztalata szerint hetente mintegy 5-6 fogvatartotti

panasz érkezett. Az Intézetben a Hajdú-Bihar Vármegyei Főügyészség kétheti rendszerességgel végzett vizsgálatokat²³.

A megkérdezett fogvatartottak tisztában voltak azzal, hogy kinek és milyen módon jelezhetik a panaszukat.

A fogvatartotti panaszmechanizmussal kapcsolatban a vizsgálat nem állapított meg alapvető joggal összefüggő visszásságot.

2.9. Egészségügyi ellátás

Az Intézetben egy orvos és egy főápoló és négy szakápoló dolgozott, továbbá egy pszichológus ált rendelkezésre. Az állománytábla szerint egy orvos és egy szakápoló státusz betöltetlen. Általános orvosi és foglalkozás-egészségügyi ellátás volt elérhető. A foglalkozás-egészségügyi orvos vizsgálta meg a fogvatartottakat, hogy milyen munkában vehettek részt. A fogvatartottak kérelmi lapon vagy gyógyszerosztásnál az ápolónak jelezhatték, ha az orvoshoz akartak menni. A fogvatartottakat a Debreceni Egyetemi Klinikára szállították szakorvosi ellátásra, vagy a Büntetés-végrehajtás Egészségügyi Központba, Berettyóújfaluba. Intézeti fogorvos a látogatás napjáig nem volt, a fogvatartottakat a körzeti fogászatra szállították ki. A parancsnok tájékoztatása szerint a látogatást követő napon áll munkába az új fogorvos, aki ezentúl heti egyszer fog az intézetben rendelni.

A COVID időszakhoz kötődött a belépéskori kötelező kézfertőtlenítés. Fogvatartotti kérésre biztosította az intézet a COVID elleni vakcinát és az influenza elleni védőoltást. Tüdőszűrés is folyamatosan volt, amelyet egy külső egészségügyi szolgáltató végzett.

A fogvatartottak egészségügyi ellátásával kapcsolatban a vizsgálat nem állapított meg visszásságot.

3. Összefoglaló

A nemzeti megelőző mechanizmus ellenőrző vizsgálatot végzett a Hajdú-Bihar Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézetben 2023. november 16-án. A vizsgálat célja a korábbi 2023. évi látogatás kapcsán megfogalmazott ajánlások megvalósulásának ellenőrzése, illetve az azóta eltelt időszak monitorozása volt, különös figyelemmel a téli fogvatartási körülményekre. A vizsgálat során az NMM megvizsgálta a fogvatartottak számára biztosított programokat, a személyes látogatófogadás újraindulásával kapcsolatos tapasztalatokat.

A látogatás napján az Intézet túltelített volt, amely alapvető joggal összefüggő visszásságot okozott. A fogvatartottak zárkáinak alapterülete megfelelt a jogszabályi előírásoknak. A zárkák egy része leromlott állapotban volt, illetve a fogvatartottak arra panaszkodtak, hogy időről időre kártevők jelentek meg a zárkákban, amit a látogatócsoport tagjai is láttak. A zárkákra általánosan a leromlott állapotban volt jellemző a korábbi látogatások során: a falak penészesek voltak, a WC-csészék körül a falak rossz állapotúak voltak, a padlózat elhasználódott, megkopott. A fűtés magasabbra állítása a penészedést megszüntette, illetve megkezdték a zárkák felújítását is (5 db készült el az ellenőrző vizsgálat idejére).

Több fogvatartott kifogásolta a korábbi vizsgálatok során, hogy télen fáztak a zárkában, mivel a fűtés nem volt megfelelő. Ezt most nem tapasztalta a csoport, 20 fok körüli hőmérséklet volt az épületben.

A személyi állomány túlterhelt volt, amely hatással lehetett a fogvatartottakkal való rossz bánásmódok tilalmának érvényesülésére. A személyi állomány öltözője és tornaterme rossz állapotban van, ami mielőbbi felújítást igényel.

²³ 2022. évi önértékelő jelentés 28. o.

Az NMM javaslatot tett arra, hogy a jövőben az EFOP munkáltatásban részt vevő fogvatartottak a zárkájukon kívül tölthessék azt az időt, amíg dolgoznak, illetve arra is, hogy alakítsanak ki a nők számára is megfelelő munkáltatási lehetőséget és munkáltatási körülményeket, munkahelyiséget.

A személyes látogatófogadást továbbra is igényelték a fogvatartottak. Kifogásolták, hogy a látogatófogadás során semmilyen fizikai kontaktust nem engednek a hozzátartozókkal az őket elválasztó plexi falak.

Az Alaptörvény VI. cikkében kifejtett családi élethez való joggal és a III. cikkben foglalt megalázó bánásmód tilalmával összefüggő visszásságot eredményezhet, ha a fogvatartottak csak úgy találkozhatnak a hozzátartozóikkal, hogy őket teljes mértékben egy plexifal választja el egymástól.

Tekintettel arra, hogy a BVOP időközben 2024. július 1-vel módosította a látogatás végrehajtásának eljárási szabályairól szóló 12/2020 (IV. 24.) BVOP utasítást, az NMM nem fogalmaz meg ajánlást a látogatófogadás kapcsán.

A kapcsolattartás egyéb – fentebb leírt – formáival kapcsolatban az NMM nem tárt fel alapjoggal összefüggő visszásságot.

4. Ajánlások

A látogatás megállapításaival összefüggésben az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján *felkérem az Intézet parancsnokát, hogy*

1. intézkedjen a túlsúfoltság megszüntetése érdekében;
2. továbbra is biztosítsa a rendszeres kártevőirtást;
3. tegyen intézkedéseket a leromlott állapotú zárkák javítása érdekében;
4. gondoskodjon arról, hogy a személyi állomány tagjai ne legyenek túlterheltek;
5. gondoskodjon a személyi állomány öltözőjének és tornatermének a felújításáról (mind a bútorzat, mind a vizes falak tekintetében);
6. gondoskodjon arról, hogy a női fogvatartottakat is – kérelmük alapján a letartóztatottakat is – bevonják a munkáltatásba, alakítsanak ki számukra megfelelő munkáltatási körülményeket, munkahelyiséget;
7. biztosítsa, hogy a jövőben az EFOP munkavégzés során a fogvatartottak a zárkájukon kívül végezhesék a munkát;
8. gondoskodjon arról, hogy a külföldiek részére valamennyi tájékoztató anyag, így a vezetékes telefonhívások díjszabása is elérhető legyen több idegen nyelven.

Budapest, 2024. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos

Melléklet

Felújított zárka

Mellékhelyiség ugyanott

Felújítás előtti zárka

Csótány a zárka mellékhelyiségének falán

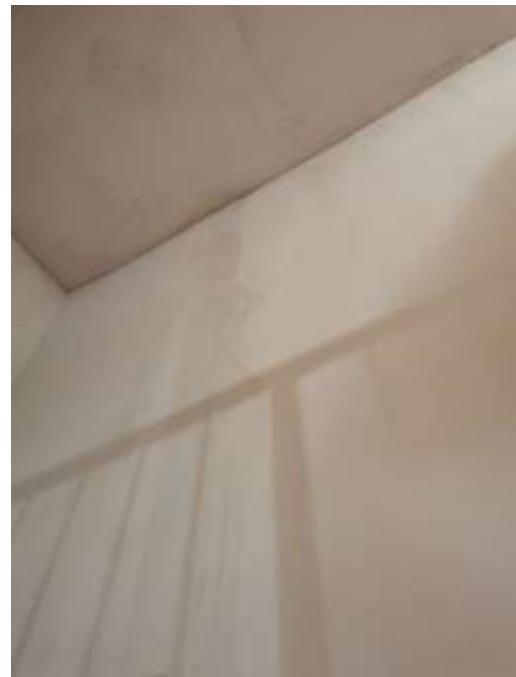
Intézeti telefon és a díjszabásról a tájékoztató

Könyvtárhelyiség

Személyzeti öltöző

Beázás nyomai az öltözőben

Zuhanytálca műanyag zuhanyfüggönnyel a volt eü. elkülönítőben

Törött zuhanyrúd ugyanott

Papírhajtogatóüzem

Fémhulladék szelektálás